

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 336.226.44

М. В. ВІКТОРЧУК,*аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ*

ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ПІД ЧАС АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА МАЙНО

Розглянуто теоретичні аспекти взаємодії Державної фіскальної служби України з іншими суб'єктами податкових правовідносин під час адміністрування податку на майно. Проаналізовано чинне податкове законодавство України з питань, що розглядаються. Охарактеризовано елементи структури податкових інформаційних відносин, що виникають під час адміністрування податку на майно.

Ключові слова: інформаційна взаємодія, Державна фіскальна служба України, податок на майно, адміністрування податків.

Viktorchuk, M.V. (2015), "Information interaction of the State Fiscal Service of Ukraine with other subjects of tax legal relations during the administration of the property tax" ["Informatsiina vzaiemodiiia Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy z inshymy subiektamy podatkovykh pravovidnosyn pid chas administruvannia podatku na maino"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 46–50.

Постановка проблеми. Упровадження нових інформаційних технологій створює необхідність для запровадження нових форм взаємодії між суб'єктами податкових правовідносин, зокрема під час адміністрування податку на майно [1, с. 42]. Податок на майно відомий з часів Римської імперії; його мета – забезпечити наповнення місцевих бюджетів коштами, необхідними для розвитку територій та виконання соціальної функції (зменшення розриву між багатими та бідними) [2, с. 166]. Недосконалість законодавства, що регулює податок на майно, відсутність чіткого порядку надання інформації про майно, що є об'єктом оподаткування, її недостовірність та суперечливість ускладнюють процес адміністрування. Це зумовлює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі інформаційної взаємодії Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) з іншими суб'єктами податкових правовідносин приділяється увага у працях О. М. Бандурки, Є. А. Бовкун, М. М. Касьяненко, О. В. Кохановської, В. Я. Мацюка, В. В. Моренко, Д. В. Приймаченко, Г. Б. Старушенка, В. І. Теремецького, В. О. Шакірової, В. О. Шамрай, В. С. Цимбалюка та інших науковців. Але у зв'язку зі здійсненням податкової реформи та впровадженням податку на майно, проблема інформаційної взаємодії між органами, що беруть участь у його

адмініструванні, є недостатньо дослідженою та потребує подальших наукових досліджень.

Мета статті – розглянути теоретичні аспекти взаємодії ДФС України з іншими суб'єктами податкових правовідносин під час адміністрування податку на майно та запропонувати шляхи підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Системне інформаційне забезпечення діяльності ДФС України є запорукою ефективності роботи податкових органів. Інформаційне забезпечення в ДФС України має відповідати таким принципам, як достовірність та повнота податкової інформації, контроль за своєчасністю сплати податків, захист від несанкціонованого доступу до інформаційної системи ДФС України, мінімізації помилок щодо надання та отримання податкової інформації [3, с. 144]. Удосконалення інформаційного забезпечення податкових органів передбачається в основних напрямках та завданнях Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015–2018 роки. Так, відповідно до цього нормативно-правового акта однією зі стратегічних цілей України є формування інформаційного поля про діяльність ДФС України, розвиток наявних і впровадження інноваційних електронних сервісів для громадян та бізнесу, активне співробітництво з податковими та митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями, а також застосування

провідного міжнародного досвіду, забезпечення комплексної автоматизації ключових процесів у ДФС України, побудова сучасної та динамічної IT-функції, забезпечення високого рівня продуктивності, надійності та безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем [4]. Крім того, *адміністративно-правове регулювання відносин щодо інформаційної взаємодії між суб'єктами податкових правовідносин, зокрема щодо адміністрування податку на майно, здійснюється на підставі закону України від 4 лютого 1998 р. «Про Національну програму інформатизації» [5], закону України від 9 січня 2007 р. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [6], постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2006 р. «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю» [7] тощо.*

Для виявлення недоліків під час інформаційної взаємодії між ДФС України та іншими суб'єктами податкових правовідносин у процесі адміністрування податку на майно необхідно розглянути зміст інформаційних відносин, що у зв'язку з цим виникають. На думку В. А. Копилова, інформаційні відносини виникають, розвиваються та припиняються у зв'язку з інформацією; визначають державну політику щодо дотримання і захисту інформаційних прав людини; відображають особливості застосування публічно-правових і цивільно-правових методів правового регулювання [8, с. 98–99]. Отже, інформаційні відносини у сфері діяльності органів ДФС України виникають із приводу інформації [3, с. 146], зокрема, об'єктом інформаційних відносин за участю органів ДФС України є публічна та службова інформація, документовані відомості про податки та збори, відомості про податкові правопорушення. Безпосереднім об'єктом інформаційних відносин є конкретні види та форми інформації щодо конкретних інформаційних відносин, інформаційної діяльності тощо [9, с. 59]. У процесі адміністрування податку на майно ДФС України використовує інформацію про об'єкти оподаткування та платників податку на майно. Зокрема це інформація про: зареєстровані права власності та обтяження на об'єкти житлової та/або нежитлової нерухомості; перехід права власності; площу об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток; ставки податку та пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів жит-

лової та/або нежитлової нерухомості, встановлені сільською, селищною, міською радою; реєстрацію місця проживання фізичних осіб; вік та об'єм циліндрів двигунів автомобілів, що є об'єктами оподаткування; площу земельної ділянки, відведеної для паркування, а також площу комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету [10]. Від правильного, вчасного та достовірного забезпечення інформацією про об'єкти оподаткування податком на майно ДФС України залежить своєчасність та повнота поповнення місцевого бюджету, правильність сплати податку на майно, своєчасність отримання податкової звітності та справедливості у правовідносинах з платниками податків. Накопичення внутрішньої (первинної) і зовнішньої (вторинної) інформації про об'єкти оподаткування та платників податків дає можливість сформувати «податкову історію» платника податків, слугує підставою для прогнозування майбутніх податкових платежів платника податків, визначення ступеня «податкової ризикованості» конкретного суб'єкта [2, с. 168].

В. І. Теремецький справедливо зазначає, що інформаційні правовідносини у сфері діяльності ДФС України можуть виникати, змінюватися і припинятися між структурними підрозділами ДФС України, ДФС України та іншими державними органами, ДФС України та платниками податків, ДФС України та громадськістю, ДФС України та ЗМІ [3, с. 146]. Враховуючи перелік інформації, що необхідна для ефективного адміністрування податку на майно, безпосередніми суб'єктами інформаційної взаємодії під час адміністрування податку на майно є територіальні управління ДФС України, сільські, селищні, міські ради, Державний реєстратор речових прав на нерухоме майно, Державний кадастровий реєстратор, місцеві управління земельних ресурсів Держземагентства, регіональні відділення та представництва Фонду державного майна, місцеві управління Міністерства внутрішніх справ, платники податку на майно, громадськість, ЗМІ та інші. На сьогодні в Україні не існує підзаконного нормативно-правового акта, який регулює порядок взаємодії між цими органами. Окремі положення містяться в Податковому кодексі України. Так, відповідно до п. 68.3 та 68.4 ст. 68 Податкового кодексу України органи, що ведуть облік або реєстрацію рухомого майна та інших активів, які є об'єктом оподаткування, зобов'язані повідомляти контролюючі органи за своїм

місцезнаходженням щомісяця, але не пізніше 10 числа наступного місяця, про власників та/або користувачів такого рухомого майна та інших активів, розміщених на відповідній території, або про транспортні засоби, зареєстровані у цих органах, та їх власників. Порядок такого повідомлення встановлює Кабінет Міністрів України. Державні органи повинні подавати контролюючим органам іншу інформацію у випадках, передбачених Податковим кодексом та іншими нормативно-правовими актами [10]. В Україні система державної реєстрації прав на об'єкти нерухомого майна є інституційно роз'єднаною: державна реєстрація новосформованих земельних ділянок здійснюється Державним агентством земельних ресурсів України (Держземагентством), а державна реєстрація прав на землю та інше нерухоме майно – Державною реєстраційною службою України (Укрдержреєстром). Тому результати реєстраційної діяльності цих органів влади фіксуються у різних базах даних. Зокрема, відомості про зареєстровані (сформовані) земельні ділянки фіксуються у Державному земельному кадастрі, а відомості про зареєстровані права на земельну і неземельну нерухомість – у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Від якісної взаємодії цих органів залежить ефективність та повнота відомостей, що містяться в їх базах даних та передаються до ДФС України. Вбачається, що доцільно зосередити функції реєстрації земельних ділянок та прав на них в управлінні одного органу. Крім того, Кабінету Міністрів України необхідно затвердити порядок взаємодії органів виконавчої влади щодо подання інформації, необхідної для забезпечення повноти обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням. Зокрема, визначити перелік суб'єктів інформаційної взаємодії, відомостей, які подаються до податкових органів, обов'язкові реквізити документів, що надсилаються в процесі взаємодії. Це забезпечить об'єднання в одному нормативно-правовому акті норм, які регулюють питання взаємодії в частині подання інформації для забезпечення повноти обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, обчислення і справляння податків та зборів. Отже, важливо налагодити постійний обмін інформацією не тільки між Держземагентством та Укрдержреєстром, а й між іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, оскільки право власності на нерухоме

майно та його обтяження виникає з моменту його реєстрації у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а податок на майно платник податків буде сплачувати, починаючи з місяця, в якому видане свідоцтво, що підтверджує право власності на новостворений об'єкт. У зв'язку з цим на практиці можуть виникати ситуації, коли платники податків навмисно зволікають з уведенням в експлуатацію новостворених об'єктів нерухомості та реєстрацією права власності на них. Тому законодавче врегулювання зазначених питань дозволить створити належні умови для здійснення органами ДФС України контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотриманням податкового та іншого законодавства.

Одним із напрямів модернізації інформаційної системи органів ДФС України стало запровадження нового електронного сервісу з надання електронних послуг платникам податків з використанням інтернет-середовища та єдиного веб-порталу ДФС України – персонального електронного кабінету платника податків. На думку Л. О. Матвейчук, електронне оподаткування є складною системою, де всі процеси оподаткування автоматизовані. До загальної системи електронного оподаткування належать: електронна інформаційна взаємодія державних податкових органів і платників податків із використанням електронного документообігу та цифрового підпису; електронна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності; електронна ідентифікація платників податків; електронні податкові сервіси (електронний кабінет платника податків); автоматизація процесів адміністрування податків і зборів (електронне відшкодування ПДВ); електронна звітність; електронний аудит; електронна комерція; електронна освіта фахівців ДФС України; електронна система звернень громадян; автоматизація управлінських процесів органів ДФС України; міжнародне співробітництво у сфері інформаційного суспільства та електронного оподаткування; автоматизована інформаційна взаємодія електронних інформаційних систем та баз даних державних органів; інформаційно-аналітична система ДФС України; єдина інформаційно-комунікаційна платформа органів державної влади; безпека інформації відповідно до вимог законодавства про захист інформації та персональних даних [11, с. 199]. Слід зазначити, що електронний кабінет платника податків доступний лише для *платників податків – юридичних осіб*. Оскільки більшість

платників податку на майно – це фізичні особи, що не завжди компетентні в питаннях оподаткування, то важливим є налагодження інформаційної взаємодії ДФС України з платниками податку на майно за допомогою електронних систем. Наприклад, відповідно до підп. 266.7.3 п. 266.7 ст. 266 Податкового кодексу України платники податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, мають право звернутися з письмовою заявою до контролюючого органу за місцем проживання (реєстрації) для проведення звірки даних щодо: об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності платника податку; розміру загальної площі об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності платника податку; права на користування пільгою із сплати податку; розміру ставки податку; нарахованої суми податку. Можливість попередньої звірки за допомогою електронного кабінету платника податків дозволить зекономити час на адміністрування податку, кожен матиме змогу в електронному режимі уточнити дані щодо об'єкта оподаткування без звернення з письмовою заявою. Здійснення такої взаємодії передбачає створення в державних органах спеціальних підрозділів,

відповідальних за ведення постійного діалогу з платниками податків.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, враховуючи наведене, необхідно розширити коло учасників процесу електронного оподаткування: державні органи, юридичні та фізичні особи. Оскільки податок на майно є новим для української податкової системи, то механізми і законодавча база щодо обміну інформацією, яка необхідна для його адміністрування, є не відпрацьованими та потребують вдосконалення. Вбачається доцільним затвердити Порядок взаємодії органів виконавчої влади щодо подання інформації, необхідної для забезпечення повноти обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням.

Перспективними напрямами наукових досліджень у подальшому є наукова розробка питань, що стосуються розгляду окремих елементів структури інформаційних правовідносин, які виникають у процесі адміністрування місцевих податків, оскільки у рамках однієї публікації ґрунтовно проаналізувати правову природу цих юридичних явищ майже неможливо, але їх науково-практична значущість неодмінно цього вимагає.

Список використаних джерел

1. Діденко А. Аналіз форм взаємодії при оподаткуванні в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / Анастасія Діденко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 1 (6). – С. 41–47. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12davvis.pdf>.
2. Новицька Н. В. Обмін інформацією між податковими та іншими державними органами як напрямок підвищення ефективності адміністрування екологічних податків / Новицька Н. В. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 1. – С. 166–175 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/zpnudps_2013_1_17/pdf.
3. Коваль В. Ф. Основні напрями модернізації взаємодії структурних підрозділів ДПС в інформаційній сфері / В. Ф. Коваль, В. І. Теремецький // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 2 (10). – С. 142–157.
4. Стратегічний план розвитку ДФС України на 2015–2018 роки : затв. наказом ДФС України від 12 лют. 2015 р. № 80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.sfs.gov.ua/data/material/000/129/184732/plan.pdf>.
5. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.
6. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
7. Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю : постанова Кабінету Міністрів України від 1 серп. 2006 р. № 1066 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1066-2006п>.
8. Копылов В. А. Информационное прав : учебник / В. А. Копылов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2003. – 512 с.
9. Основи інформаційного права України : навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін. ; за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного. – Київ : Знання, 2004. – 274 с.
10. Податковий кодекс України : закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
11. Матвейчук Л. Теоретичні аспекти електронного оподаткування в контексті підвищення ефективності державного управління в Україні / Л. Матвейчук // Ефективність державного управління. – 2014. – Вип. 39. – С. 195–200.

Надійшла до редколегії 26.08.2015

**ВИКТОРЧУК М. В. ИНФОРМАЦИОННОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ С ДРУГИМИ
СУБЪЕКТАМИ НАЛОГОВЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ
ПРИ АДМИНИСТРИРОВАНИИ НАЛОГА НА ИМУЩЕСТВО**

Рассмотрены теоретические аспекты взаимодействия Государственной фискальной службы Украины с другими субъектами налоговых правоотношений при администрировании налога на имущество. Проанализировано действующее налоговое законодательство Украины по рассматриваемым вопросам. Охарактеризованы элементы структуры налоговых информационных отношений, возникающих при администрировании налога на имущество.

Ключевые слова: информационное взаимодействие, Государственная фискальная служба Украины, налог на имущество, администрирование налогов.

**VIKTORCHUK M. V. INFORMATION INTERACTION OF THE STATE FISCAL
SERVICE OF UKRAINE WITH OTHER SUBJECTS OF TAX LEGAL RELATIONS
DURING THE ADMINISTRATION OF THE PROPERTY TAX**

Aiming at offering the ways to improve the efficiency of information interaction of the State Fiscal Service of Ukraine (SFS) with other subjects of tax legal relations during the administration of the property tax the author has considered theoretical foundations of this interaction, has analyzed the content of information relations that arise between the SFS and these subjects in the process of administration of the property tax.

With the assistance of logical and semantic method the author has determined the list of objects of the studied interaction; the structural and logical methods were used to classify the subjects of tax relations.

It is emphasized that the introduction of new information technologies creates the need to implement new forms of interaction between the subjects of tax legal relations, particularly during the administration of the property tax.

It was found out that information relations in the sphere of the SFS activity arise because of the information, in particular by the object of information relations with the participation of the SFS; that is public and service information, documented information on taxes and fees, information on tax offences. It is stressed on the necessity of implementing e-service – «personal electronic study of a taxpayer» for individuals – payers of property tax.

The author has stated on the feasibility of adopting a regulatory act on the procedure of interaction between executive authorities regarding the submission of information required to ensure the completeness of taxpayers' registration, objects of taxation and objects related to taxation.

Keywords: information interaction, State Fiscal Service of Ukraine, property tax, tax administration.

УДК 343.139

О. А. ГЛУЩЕНКО,

начальник сектору з правової роботи відділу супроводження проектів ТОВ «ДЕКСТЕР»

**ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ МЕДІАЦІЇ В СИСТЕМІ МЕХАНІЗМІВ
ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ**

Проведено аналіз концепції відновного правосуддя, виокремлено програми альтернативного вирішення конфліктів, що вплинули на формування концепції, досліджено різні підходи до тлумачення поняття медіації. На основі проведеного дослідження сформульовано визначення цього поняття, зроблено висновок, що інститут медіації є сучасним інструментом вирішення кримінально-правового конфлікту, який має глибинне історичне коріння і застосовується в багатьох країнах світу. Передумовою запровадження цього інституту в Україні є закріплення в Кримінальному процесуальному кодексі України інституту угоди про примирення та інституту угоди про визнання винуватості.

Ключові слова: концепція відновного правосуддя, програми альтернативного вирішення конфліктів, медіація, інструмент вирішення кримінально-правових конфліктів.

Glushchenko, O.A. (2015), "The concept, essence and place of mediation in system of mechanisms of restorative justice" ["Poniattia, sutnist ta mistse mediatsii v systemi mekhanizmv vidnovnoho pravosuddia"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 50–55.